

Warszawa 27 06 2023

Prof. dr hab. Agnieszka Cieślińska - Kawecka
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

**Recenzja pracy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Jakubczak
„KOD OBRAZU – LINIA, ŚWIATŁO, STRUKTURA”**

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Wydział Sztuki, Dyscyplina: Sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Praca doktorska przygotowana pod kierunkiem
promotor dr hab. Katarzyny Winczek, prof. UJD

Ogólne informacje / działalność dydaktyczna i organizacyjna

Pani Aleksandra Jakubczak urodziła się w Chorzowie w 1984 roku. Ukończyła studia na Wydziale Wychowania Artystycznego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie na kierunkach: Malarstwo, Grafika oraz Edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych. Uzyskując dyplom z wyróżnieniem w 2011 roku. Obecnie jest zatrudniona w Katedrze Grafiki na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie.

Pani Jakubczak była nagradzana na konkursach graficznych, między innymi; w 2021/ II nagroda, Konkurs Kitchen Print Biennale 2019–2020, Francja; 2018 / I nagroda, 10. Międzynarodowe Biennale Miniatury, Częstochowa oraz; w 2017 wyróżnienie – Nagroda Rektora ASP Łódź podczas IV Piotrkowskiego Biennale Sztuki. W 2019 roku otrzymała II nagrodę Fundacji im. Tadeusza Kulisiewicza w Warszawie; oraz w 2018 Grand Prix (Nagroda Urzędu Miasta Częstochowy) na IV Międzynarodowym Konkursie Artystyczny Pejzaż współczesny.

Autorka zorganizowała 6 wystaw indywidualnych, wymienię kilka z nich: Registering the invisible / wystawa lightboxów i grafiki cyfrowej, Galeria Koridor, na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Ostrawskiego, Czechy, 2021; Przestrzenie linearne, wystawa litografii, Galeria Wejściówka / Muzeum Częstochowskie – Galeria Dobrej Sztuki, Ośrodek Promocji Kultury, Częstochowa 2018; Początek świat(ł)a, wystawa lightboxów, Miejska Galeria Sztuki, Galeria Promocji Młodych „Antresola”, Częstochowa 2014.

Pani Jakubczak brała udział w ponad 90 wystawach zbiorowych. Jej prace były eksponowane na konkursach międzynarodowych typu biennale czy triennale takich jak: 8,10,12 edycja Międzynarodowego Biennale Miniatury, Częstochowa, (2014/18/22); II i III edycja Międzynarodowego Konkursu Litograficznego Litho Kielce (2019/22); Mini Print International Cantabria, Faro Cabo Mayor Art Center, Hiszpania (2021); Kitchen Print Biennale, Francja, 2021; 2nd International Print Triennial, Cieszyn (2021); 6. Międzynarodowe Triennale Grafiki Cyfrowej – Gdynia (2019); 15. Międzynarodowe Triennale Małe Formy Grafiki, Polska – Łódź, (2014). Brała udział także w wystawach środowiskowych i projektach międzynarodowych takich jak: Kierunek -> Grafika. Przystanek: Ostrawa, Galeria GAFU Wydziału Sztuki Uniwersytetu Ostrawskiego, Czechy (2023); Kierunek -> Grafika. Przystanek: Kraków, Galeria Pryzmat, Kraków; (2019); SENS/Edukacja. Dyplomy, Miejska Galeria Sztuki, Częstochowa, (2019). Jej twórczość została zauważona w środowisku graficznym podczas poważnej wystawy i publikacji obejmującej dorobek uznanych artystów polskich. Wydana pod redakcją Barbary Chojnackiej pozycja: „Wielość w jedności. Litografia i techniki druku płaskiego w Polsce po 1900 roku”. Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, (2015). Kolejna prezentacja sylwetki artystki ukazała się w publikacji Krystyny Szwałkowskiej, red. A. Miszczak, Litografowie polscy XXI wieku. Współczesna sztuka litografii w Polsce, Wyd. im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, (2014).

Pani Aleksandra Jakubczak pracuje w Katedrze Grafiki na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie od 2021 roku. Prowadziła zajęcia z przedmiotów; liternictwo i typografia, podstawy grafiki warsztatowej, grafika warsztatowa – druk płaski, wklęsły, wypukły, techniki obrazowania graficznego, kreacja rysunkowa, komunikat graficzny w przestrzeni publicznej i malarstwo. Udzielała się w licznych projektach artystycznych, między innymi prowadziła warsztaty graficzne dla młodzieży licealnej, także w ramach Śląskiego Festiwalu Nauki w Katowicach (2021) czy miejskiej akcji „Aleje tu się dzieje”, (2017) organizowanej przez Miejską Galerię Sztuki w Częstochowie. Prowadziła także zajęcia z zakresu litografii dla słuchaczy studiów podyplomowych „Edukacja w sztukach plastycznych”. Do dzisiaj koordynuje stronę internetową swojego wydziału. W 2022/23 oraz 2021 brała udział w projektach Erasmus+ do Uniwersytetu Ostrawskiego w Czechach, prowadząc warsztaty litograficzne w pracowni druku płaskiego, oraz prezentując Pracownię Litografii Wydziału Sztuki UJD w Częstochowie. Jak widać z kilku wymienionych projektów Pani Aleksandra jest bardzo aktywna i pomocna zarówno w procesie dydaktycznym jak i w programach promujących uczenie.

Ocena pracy i rozprawy doktorskiej

Temat pracy „Kod obrazu – linia, światło, struktura”

Pani Aleksandra Jakubczak jako artystka młodego pokolenia, świadoma znaczenia współczesnych środków wyrazu, bardzo wnikliwie konstruuje i definiuje koncepcję swoich działań artystycznych. Opierając się zarówno na przesłankach naukowych jak i emocjonalnych, przeprowadza analizę swoich dzieł, skupiając uwagę na pojęciach znaku i kodu jako elementów tworzących strukturę obrazu. Proces kreowania jednoznaczny z kodowaniem, stanowi dla niej istotny obszar zainteresowań. „Przekształcanie informacji, (podczas którego) kodowanie obrazu zaczyna się w fazie percepcji obiektu, miejsca, sytuacji, czyli od momentu dostrzeżenia, poznawania, zapamiętywania, magazynowania, poprzez transformację treści”.¹ To fragment przytoczonej z doktoratu obszernej formuły kodowania. W myśl tej zasady przefiltrowane przez pamięć obrazy pejzażu okolic Beskidu Niskiego, rodzinnych stron autorki, stanowią główną inspirację do jej twórczych poszukiwań i stworzenia cyklu prac pod tytułem „Kod obrazu”. Przetworzone i uproszczone abstrakcyjne kompozycje, są indywidualnym zapisem wrażeń i emocji, postrzeżenia, które zapamiętane i analizowane poddawane jest nieustannie przez artystkę procesowi kodowania. Jak pisze w swojej pracy „...pragnie pokazać syntetyczną formę przestrzeni przeobrażonej”.² Dążąc do „idealnej formy dzieła, które nieustannie koduje, deformuje i eliminuje zbędne informacje”.³ Jednocześnie przenikanie się różnych doświadczeń rysunkowych, malarskich, graficznych czy fotograficznych, tworzy specyficzny język wypowiedzi, tkankę przenikających się linii i płaszczyzn, które budują kompozycję obrazu. Opisując poszczególne etapy kreacji Pani Jakubczak ukazuje kierunek i motywy swoich działań oraz znaczenie procesu twórczego, który staje się punktem wyjścia do dalszych poszukiwań artystycznych. Droga rozwoju rozpoczyna się od rysunku kalką maszynową, gdzie powstaje podwójny obraz. Czarna płaszczyzna kalki niewątpliwie miała wpływ na kolejne etapy podejmowanych decyzji. Powstały bowiem podświetlane obrazy - okrągłe pudła lightboxów z umieszczoną wewnątrz „kalką matrycową”. Kolejne przetworzenie to także kolejne kodowanie, fotograficzny zapis powstałych obiektów, do dalszych transformacji. Przekształcenie w formę cyfrową, którą autorka realizuje klasycznie jako rysunek na kamieniu. Możemy zaobserwować niekończący się proces rozwijania motywu, sięgania w głąb własnych wizji i odczuć. Umiejętne wykorzystanie przypadku, który staje się impulsem do dalszych eksperymentów i poszukiwań, dążenie do doskonałości. Podczas kreowania formy-znaku, artystka upraszcza abstrahuje, eliminuje cechy mniej istotne dla danego przedmiotu,

wyróżniając najważniejsze elementy. Wyodrębniając w ten sposób istotę rzeczy „starając się unikać redundacji, czyli nadmiarowości”.⁴ Złożoność i wieloznaczność kodu obrazowego, wynika ze stopnia przekształcenia informacji, a więc przekazu o większych bądź mniejszych zniekształceniach. Kod twórczy jest formą komunikacji, w której zawarte są przetworzone informacje a zrozumienie znaków, kodów uwarunkowane jest społecznie i kulturowo. Zdając sobie sprawę że posługując się językiem abstrakcji geometrycznej dzieło w odbiorze poddane jest różnym interpretacjom, autorka daje szereg wskazówek i narzędzi do właściwego odczytania jego sensu. Jednak w efekcie końcowym, to odbiorca kontaktuje dzieło ze światem zewnętrznym, rozszyfrowując i interpretując jego wewnętrzne kwalifikacje, dodając w ten sposób swój wkład do aktu tworzenia. W interpretacjach teoretycznych autorka przywołuje prace teoretyków sztuki, powołując się na publikacje (osób zajmujących się semiotyką): Umberta Eco, Charlesa S. Peirce’a, Mieczysława Wallisa. Przeprowadza także analizę sposobów percypowania rzeczywistości jak i procesu jej kodowania przez artystę, przytaczając badania: psychologa Edwarda Nęckiego „Psychologia twórczości”, literaturoznawczyni Seweryny Wysłouch „Literatura i semiotyka”, neurohistoryka sztuki Łukasza Kędziory „Wizualność dzieła sztuki” czy neurobiologa Margaret Livingstone. Przytacza badania Wandy Budohoskiej i Anny Grabowskiej, zajmujących się badaniami fizjologii mózgu. Specyficzne używanie i rozumienie światła jako iluminacji urządzeń elektronicznych lightboxów, jak pisze; „ma na celu zainteresowanie odbiorcy - szczególnie odbiorcy przestymulowanego szybką cyfrową komunikacją - klasycznymi formami sztuki; ma sprawić , aby dzieło było dla niego bardziej dostępne, poruszyło go, uruchomiło zasoby wyobraźni i ułatwiło interpretację”.⁵ Autorka w swojej pracy podaje przykłady artystów, których twórczość miała wpływ na jej twórczość; Ryszard Winiarski, Jan Pamuła, Ryszard Otręba, Jerzy Panek, Casey Reas (amerykański artysta zajmujący się kodem komputerowym, który stworzył narzędzie „Processing”. Program graficzny do generowania obrazów opartych na algorytmach). Jak konkluduje autorka; „Przedstawiona twórczość wyżej wymienionych artystów, łączy podobny punkt widzenia, zamiłowanie do prostych, geometrycznych kompozycji, opartych na przypadku i losowości”.⁶ Proces i jego twórcze przekształcenie stało się istotnym elementem kreacji Pani Jakubczak. Jak pisze w swojej pracy „Momentem przełomowym było wykorzystanie kalki maszynowej, która jest pewnego rodzaju „matrycą”, ale również obrazem gotowym, oraz wykorzystanie nietypowych narzędzi rysowniczych; widelca, noża z ząbkami, łopatkę drewnianą. Użycie ciemnego podłoża, spowodowało u autorki zmianę procesów myślenia jak i kreacji. Jak pisze w swojej pracy: „Czarna, jednolita płaszczyzna jest światem uporządkowanym, jest „początkiem rzeczywistości”, który ma nieokreśloną tajemnicę”.⁸

Stopniowe uwalnianie światła z ciemnej powierzchni kamienia jest analogiczne do negatywowego obrazu kalki maszynowej i charakteryzuje jej kreację na wszystkich płaszczyznach. Doświadczenie jakie artystka zdobyła w czasie studiów na kierunku malarstwo, znacząco wpłynęło na podejście do światła fizycznego i metafizycznego, oraz do koloru. Grafiki składają się z wielu płaszczyzn barwnych a gradacja kolorów i ich natężenie od transparentnego do czarnego ma prowadzić do ich świetlistości. Ważnym elementem kreacji Pani Jakubczak jest zaprezentowanie swojego dzieła na ekspozycji. Użycie różnych materiałów i form, świadome zaaranżowanie światła poprzez lightboxy, wszystkie te formy wypowiedzi plastycznej zbudowały przestrzeń instalacji, skupiając uwagę widza na idei a nie poszczególnych obrazach, angażując go do kontemplacji.

Konkluzja

Praca doktorska „Kod obrazu - linia, światło, struktura” Pani Aleksandry Jakubczak przygotowana jest bardzo wnikliwie i starannie. Rozprawa doktorska wyczerpuje temat oraz wyjaśnia koncepcję wybranego zagadnienia. Autorka formułuje w niej własne przemyślenia, ukazując badane zjawisko w kontekście przytaczanych pozycji naukowych z dziedziny filozofii, socjologii czy neuroestetyki. Ukazuje spektrum swoich działań w odniesieniu do zmian społecznych i kulturowych we współczesnym świecie. Biorąc pod uwagę jej osiągnięcia artystyczne, dydaktyczne i organizacyjne, oraz po wnikliwym przeanalizowaniu jej pracy doktorskiej, stwierdzam, że Pani Aleksandra Jakubczak spełnia wymagania stawiane osobom kandydującym do nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki.

Prof. Agnieszka Cieślinska - Kawecka